

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет обліку та аудиту

Кафедра аналізу та статистики

ТОМЧУК О.Ф.

ГЛАЗКО Н.Д.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» факультету економіки та підприємництва денної та заочної форми навчання

Вінниця 2017

Томчук О.Ф., Глазко Н.Д. Економічний аналіз. Програма навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» факультету економіки та підприємництва денної та заочної форми навчання. / О.Ф. Томчук, Н.Д. Глазко.- Вінниця: ВЦ ВНАУ, 2017 .- 29 с.

Рецензент:

Драбаніч А.В. – к.е.н, доцент кафедри фінансів Вінницького фінансового – економічного університету.

Гудзенко Н.М. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки Вінницького національного аграрного університету.

Програма містить передмову, структуру змісту навчальної дисципліни, теоретичні заняття, орієнтовний перелік тем практичних занять, самостійну роботу студентів, критерії та шкалу оцінювання знань студентів та список рекомендованої літератури. Призначена для підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» факультету економіки та підприємництва денної та заочної форми навчання/

Затверджено науково-методичною комісією ВНАУ
(протокол № 5 від 22 лютого 2017 року)

ЗМІСТ

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДМОВА	7
3. СТРУКТУРА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ	9
4. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАНЯТТЯ (ЛЕКЦІЇ)	11
5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	19
6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	20
7. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ	25
8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»	Вибіркова	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		2014-й	2014-й
Загальна кількість годин - 108		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
50 год.	90 год.		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 116 %

для заочної форми навчання – 20%

Структура навчальної дисципліни

галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508
«Фінанси і кредит» - бакалавр

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз												
Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	6	2	2			2	10	1	-			8
Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу	18	4	6			8	10	2	2			8
Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення	8	4	2			2	8	-	-			8
Тема 4. Аналіз фінансового стану	14	4	4			6	12	2	2			10
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності	10	2	2			6	12	1	-			10
Разом за змістовим модулем 1	56	16	16			24	52	6	4			44
Змістовий модуль 2. Техніко – економічний аналіз												
Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг	8	2	2			4	12	2	2			10
Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	12	4	2			6	12					12
Тема 8. Аналіз довгострокових активів підприємства	14	4	4			6	12					10
Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та їх ефективності	10	2	2			6	14	2	2			10

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 10. Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції	8	2	2			4	6					4
Разом за змістовим модулем 2	52	14	12			26	56	4	4			46
Усього годин	108	30	28			50	108	10	8			90

2. ПЕРЕДМОВА

При визначенні поняття інформаційного забезпечення економічного аналізу необхідно виходити з основних етапів процесу керування діяльністю підприємств і враховувати роль економічного аналізу в ньому.

Як відомо, виділяються три основних етапи процесу управління: збір і обробка інформації, аналіз і прийняття управлінських рішень, серед яких аналіз займає проміжне місце. Звідси виходить, що інформаційне забезпечення аналізу є складовою частиною в системі інформаційного забезпечення управління, також як аналіз є елементом, рівнем процесу управління.

Інформація отримана за результати економічного аналізу дає можливість вжити заходи, направлені на зміну цілей і зобов'язань, щоб уникнути в майбутньому виникнення втрат і зниження ефективної роботи підприємства.

Можна стверджувати, що економічний аналіз є важливим елементом у системі управління виробничою діяльністю, діючим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково-обґрунтованих планів і управлінських рішень.

Перехід до ринкових відносин вимагає не стільки вдосконалення, скільки істотних змін, глибокої трансформації та інтенсивної адаптації до нових умов, форм, методів і принципів управління, а також глибокої перебудови стилю, способів роботи керівників всіх рангів.

Провідну роль в управлінні виробництвом відіграє процес прийняття управлінських рішень.

Прийняття рішень — це вибір курсу дій із великої кількості можливих альтернатив.

Внаслідок збільшення числа можливих альтернатив і необхідності діяти, зазвичай, в умовах невизначеності значно ускладнився процес прийняття управлінських рішень.

Звідси, природно, бажання керівництва всіх ланок управління отримати максимальний обсяг інформації для обґрунтування вибраного рішення. Лише в такому випадку особа, що приймає рішення, впевнена в ефективності своїх дій.

Інформаційною базою для обґрунтування і прийняття управлінських рішень є результати економічного аналізу. Тому в сучасних умовах дуже важливо поєднати швидке одержання інформації з сучасними методами її аналізу, щоб мінімізувати ризик прийнятих управлінських рішень.

Програма вивчення вибіркової дисципліни «Економічний аналіз» складена відповідно до місця і значення дисципліни та за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з напряму підготовки «Економіка і підприємництво». Вона охоплює всі змістовні модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом.

Предметом вивчення «Економічного аналізу» є методологія та організація аналізу виробничо-фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін «Економіка підприємства», «Економічна теорія», «Статистика», «Фінанси підприємств», «Бухгалтерський облік».

Головною метою викладання курсу «Економічний аналіз» є надання студентам системних знань щодо наукових основ економічного аналізу, його методу та методології, організації інформаційного забезпечення, використання економіко-логічних та економіко-математичних методів і моделей для вивчення економіки підприємств, а також методичних основ аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності підприємств.

Головними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є посилення загальної економічної та аналітичної підготовки фахівців економічного напрямку, оволодіння цими знаннями, необхідними для дослідження економіки підприємств виробничої і невиробничої сфери, а саме:

- допомогти студентам засвоїти основи економічного аналізу;
- надати їм необхідні теоретичні знання, вміння та практичні навички розв'язання різних господарських ситуацій, що виникають на підприємствах;
- навчити інтерпретувати фактичний матеріал;
- надавати об'єктивну оцінку здійсненим фактам господарського життя;
- діагностувати результати господарювання;
- розробляти і економічно обґрунтовувати відповідні управлінські рішення.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- теорію і методологію господарської діяльності підприємств;
- технологію проведення економічного аналізу;
- механізм взаємозв'язку факторів внутрішнього і зовнішнього середовища;
- методику виявлення потенційних можливостей аналізованого підприємства;
- методологію використання результатів аналізу господарської діяльності підприємств для обґрунтування управлінських рішень і стратегії розвитку підприємства.

Студенти повинні вміти:

- збирати, обробляти, використовувати дані обліку, звітності, інших джерел інформації для проведення аналітичних досліджень;
- виявляти динаміку основних показників фінансово – господарської діяльності, з'ясувати закономірності, причини та фактори, що спричинили вплив на їх розмір, зміну;
- робити економічно грамотні аналітичні висновки, виявляти невикористані резерви та вносити пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності господарювання;
- обирати оптимальні рішення щодо управління ресурсами.

3. СТРУКТУРА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

(денна форма навчання)

Змістовий модуль		Види навчальних занять і самостійної роботи та обсяги годин на них				
№	Назва	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота		Разом
				Підготовка до занять	Індивідуальні заняття	
1	Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз	16	16	18	4	54
2	Техніко – економічний аналіз	14	12	20	8	54
Всього годин з навчальної дисципліни		30	28	38	12	108

(заочна форма навчання)

Змістовий модуль		Види навчальних занять і самостійної роботи та обсяги годин на них				
№	Назва	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота		Разом
				Підготовка до занять	Індивідуальні заняття	
1	Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз	6	4	15	35	60
2	Техніко – економічний аналіз	4	4	10	30	48
Всього годин з навчальної дисципліни		10	8	25	65	108

4. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАНЯТТЯ (ЛЕКЦІЇ)

Економічний аналіз – це функція управління, що забезпечує науковість прийняття рішень, він тісно пов'язаний із плануванням і прогнозуванням виробництва. Без глибокого аналізу неможливе здійснення цих функцій.

Аналіз має важливе значення при підготовці інформації для планування, оцінці якості й обґрунтованості планових показників, контролі виконання планів. Планування починається та закінчується аналізом результатів діяльності підприємства. Аналіз дозволяє підвищити рівень планування, зробити його науково обґрунтованим.

Більше значення приділяється аналізу при визначенні та використанні резервів підвищення ефективності виробництва.

Можна стверджувати, що економічний аналіз є важливим елементом у системі управління виробничою діяльністю, діючим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково-обґрунтованих планів і управлінських рішень.

Інформація отримана за результати економічного аналізу дає можливість вжити заходи, направлені на зміну цілей і зобов'язань, щоб уникнути в майбутньому виникнення втрат і зниження ефективної роботи підприємства.

Інтенсивний розвиток економіки, розширення та ускладнення економічної діяльності, збільшення кількості інформації, яку необхідно врахувати під час розробки управлінських рішень, потребує істотного вдосконалення системи управління на всіх рівнях економіки. Нині керівники і спеціалісти не можуть покладатися тільки на свою інтуїцію. Управлінські рішення й дії повинні базуватися сьогодні на точних розрахунках, глибокому і всебічному економічному аналізі, бути науково обґрунтованими, мотивованими, оптимальними.

Жодний організаційний, технічний чи технологічний захід не може здійснюватись доти, доки не доведено його економічної доцільності.

Недооцінювання ролі економічного аналізу, прорахунки у планах і управлінських діях призводять до відчутних втрат. Ті підприємства, де економічному аналізу приділяють належну увагу, досягають високої економічної ефективності. Економічний аналіз дає змогу вибирати оптимальну стратегію та обґрунтовувати управлінські рішення для внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації.

Предметом курсу є систематизація знань студентів щодо глибокого та всебічного вивчення виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства та чинників його формування, опанування прийомів та методів економічного аналізу, логіки та методики його здійснення.

Мета вивчення курсу полягає в засвоєнні знань щодо оцінювання діяльності організацій, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Дисципліна одночасно вивчається з наступними дисциплінами: «Статистика», «Основи економічної теорії», «Фінансовий облік», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств».

Економічний аналіз проводять за допомогою різних методів.

Засвоївши програму навчальної дисципліни «Економічний аналіз» бакалаври за відповідними напрямками мають бути здатними вирішувати професійні завдання та володіти основними професійними навиками з економічного аналізу.

Рекомендований студентам список літератури містить значний перелік останніх нормативно-правових актів та статей із науково-практичних видань. Ця інформація дозволить студентам поглиблено вивчати найбільше цікаві для них питання.

Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз»

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу

Економічний аналіз як галузь економічної науки. Системний підхід до вивчення економічних процесів. Роль економічного аналізу в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва. Економічний аналіз в умовах ринкових відносин.

Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Об'єкти та суб'єкти аналізу. Розширення кола об'єктів аналізу.

Природа і визначення управлінських рішень. Процес прийняття управлінських рішень і економічний аналіз. Вимоги до управлінського рішення.

Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, чинники (фактори), показники, ризики, резерви виробництва. Їх класифікація.

Завдання економічного аналізу. Оцінка результатів господарської діяльності, окремих економічних явищ та процесів. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук та виявлення резервів виробництва.

Місце економічного аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язки з політичною економією, мікроекономікою, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансовими дисциплінами і банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом тощо.

Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу

Визначення методу. Класифікація методів і прийомів. Сутність методу економічного аналізу. Аналіз і синтез економічних явищ.

Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування: ланцюгові підстановки, абсолютні і відносні різниці, пропорційний розподіл, інтегральний спосіб.

Порівняння та його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівнянності даних. Прийоми нейтралізації цінового фактора, обсягу виробництва, структури і асортименту.

Моделювання. Види моделей. Використання імітаційних моделей в економічному аналізі.

Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки, ув'язки й достовірності звітних даних. Використання балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів. Сальдовий прийом, його можливості в аналізі.

Статистичні методи, які застосовуються в аналізі. Табличний метод.

Особливості побудови аналітичних таблиць. Використання табличного методу в аналізі. Прийоми групувань і вибірки. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи.

Економіко-математичні методи та основи фінансової математики. Лінійне й динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача, прості та складні відсотки. Особливості їх використання в аналізі господарської діяльності, області застосування.

Соціологічні та інші методи, які застосовуються в економічному аналізі. Анкетний метод дослідження. Опит суб'єктів аналізу. Проведення експерименту.

Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення

Етапи розвитку економічного аналізу. Класифікація видів та напрямів економічного аналізу.

Техніко-економічний або управлінський аналіз. Його зміст та роль в плануванні та управлінні підприємством.

Оперативний аналіз. Особливості його методики, використання інформаційних систем та баз даних. Сприяння оперативному управлінню підприємством.

Порівняльний, або міжгосподарський аналіз. Особливості його проведення та спрямованість на пошук резервів виробництва.

Функціонально-вартісний аналіз. Принципи організації та послідовність проведення ФВА. Його спрямованість на етапи конструювання та підготовки виробництва продукції. Використання в аналізі даних споживачів продукції та їхніх побажань.

Фінансовий аналіз. Його зміст та інформаційна база. Спрямованість на вивчення узагальнюючих результативних і фінансових показників діяльності підприємства і задоволення в першу чергу потреб зовнішніх організацій та аналітиків.

Системний або комплексний аналіз. Сутність системного підходу. Взаємозв'язки та взаємозалежності окремих показників та сторін діяльності підприємства. Зв'язок економічних показників із технічними, соціальними, психологічними, екологічними та іншими показниками.

Стратегічний аналіз. Передбачення та визначення наслідків стратегічних рішень. Прогноз стану ринку, ситуації в галузі та змін в структурі конкурентних сил. Обґрунтування засобами аналізу диверсифікації виробництва.

Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Система інформаційного забезпечення підприємств. Гласність і таємність інформації.

Техніко-економічні показники як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку і звітності. Характеристика і

класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Поділ інформації на табличну, графічну і текстову. Інші підходи до класифікації даних.

Комп'ютерні технології аналітичних робіт. Розробка і класифікація аналітичних задач Створення автоматизованого банку даних.

Перевірка достовірності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) і за змістом. Методи перевірки якості звіту підприємства.

Загальні методичні принципи організації аналізу. Організація економічного аналізу в народному господарстві України та на підприємствах. Особливості організації проведення аналізу в статистичних, фінансово-кредитних і установах управління народним господарством.

Складові елементи організації аналітичної роботи на підприємстві. Порядок складання програми аналізу. Узгодження дій та заохочення виконавців аналізу.

Основні етапи аналітичного дослідження та його зміст. Аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення й оформлення результатів аналізу діяльності підприємства. Використання пропозицій аналітиків для поліпшення роботи підприємства.

Тема 4: Аналіз фінансового стану підприємства

Роль, завдання та джерела фінансового аналізу. Взаємозв'язок фінансового стану підприємства і результатів його виробничої і комерційної діяльності. Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства: зміст, оцінка й аналітичне значення статей балансу.

Оцінка фінансового стану підприємства. Зовнішній і внутрішній аналіз фінансового стану підприємства. Діагностика можливого банкрутства. Експрес-аналіз фінансової звітності підприємства. Аналіз стану активів балансу і джерел їх утворення. Аналіз змін у складі і структурі активів балансу на конкретну дату й в динаміці. З'ясування причин змін у структурі активів, їх впливу на платоспроможність і фінансову усталеність підприємства. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості за обсягами, складом, структурою і термінами виникнення.

Аналіз стану та дотримання фінансової і розрахунково-платіжної дисципліни.

Аналіз фінансової стабільності та платоспроможності підприємства. Ліквідність, платоспроможність, банкрутство.

Комплексний аналіз та рейтингова оцінка фінансового стану підприємства-емітента.

Тема 5: Аналіз прибутку та рентабельності

Значення і завдання аналізу фінансових результатів в умовах ринкової економіки.

Організаційно-інформаційна модель аналізу фінансових результатів: суб'єкти і об'єкти аналізу, система показників, інформаційне забезпечення, методи обробки інформації та узагальнення результатів аналізу.

Прибуток та рух грошових коштів. Аналіз утворення прибутку. Класифікація факторів, що впливають на валовий прибуток. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу валового прибутку.

Аналіз доходів та витрат від фінансової та інвестиційної діяльності. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу чистого прибутку.

Аналіз розподілення прибутку за напрямками його використання. Дивідендна політика та політика розвитку підприємства. Аналітична оцінка показників розподілення прибутку.

Аналіз відносних показників прибутку (рентабельності) та факторів, що її обумовлюють. Показники, методика їх розрахунку та аналітична оцінка.

Аналіз загальної рентабельності роботи підприємства. Показники, методика їх розрахунку та аналітична оцінка.

Змістовий модуль 2 «Техніко – економічний аналіз»

Тема 6: Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг

Значення і завдання аналізу техніко-організаційного рівня виробництва і якості продукції: суб'єкти та об'єкти аналізу, система показників, інформаційне забезпечення, методи обробки інформації та узагальнення результатів аналізу і прийняття рішень.

Аналіз технічного рівня виробництва та його структурно-логічна схема. Аналіз рівня організації та управління виробництвом і його структурно-логічна схема. Аналіз якості продукції.

Аналіз показників виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг. Показники обсягу продукції, їх взаємозв'язок, послідовність та зміст аналізу.

Аналіз факторів виробництва.

Значення та завдання аналізу факторів виробництва в умовах формування ринкових відносин.

Організаційно-інформаційна модель аналізу факторів виробництва.

Тема 7: Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Аналіз трудових факторів. Структурно-логічна модель факторних систем чисельності працівників, продуктивності та оплати праці.

Структурно-логічна модель факторної системи прямих трудових затрат у собівартості товарної продукції.

Тема 8: Аналіз довгострокових активів підприємства

Визначення та класифікація видів інвестиційної діяльності. Задачі й джерела її аналізу. Аналіз обсягу і структури інвестиційних вкладень підприємства. Методи порівняльного аналізу альтернативних інвестиційних проектів. Аналіз рентабельності інвестиційних проектів. Аналіз періоду окупності інвестицій. Методи оцінки інвестицій в умовах визначеності та непевності при обмеженості фінансових ресурсів та в умовах інфляції.

Аналіз фінансових інвестицій у системі прийняття управлінських рішень. Внутрішня вартість фінансових інвестицій. Ринкова ціна. Аналіз прибутковості облігацій та акцій.

Аналіз ризику й ефективності управління портфелем фінансових інвестицій.

Аналіз впливу інфляції на показники підприємства.

Види ризиків. Оцінка ризику. Вибір оптимальних рішень в умовах ринкового ризику.

Тема 9: Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Аналіз матеріальних ресурсів. Показники і зміст аналізу. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу матеріаломісткості.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу прямих матеріальних затрат у собівартості товарної продукції.

Тема 10: Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

Методика аналізу виробництва та реалізації продукції. Значення і задачі аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Схема показників продукції й обсягів виробництва. Чинники виробництва продукції. Інформаційна база аналізу.

Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі.

Аналіз динаміки виробництва продукції. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних чинників на обсяг виробництва, методика їх розрахунку.

Аналіз якості продукції, робіт і послуг. Динаміка показників якості.

Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції і послуг.

Аналіз виконання договірних зобов'язань з постачання: обсяг, терміни, асортимент, якість. Характеристика взаємозв'язків показників випуску, відвантаження і реалізації продукції.

Підсумковий аналіз виторгу від реалізації продукції і послуг. Підрахунок потенційних можливостей росту обсягів реалізації продукції.

Методика аналізу затрат на виробництво та собівартість продукції. Значення та завдання аналізу затрат на виробництво та собівартість продукції в умовах формування ринкових відносин.

Організаційно - інформаційна модель аналізу затрат на виробництво та собівартість продукції. Показники і зміст аналізу.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу комплексних статей у собівартості товарної продукції.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу затрат на одиницю собівартості товарної продукції.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу комплексних статей у собівартості товарної продукції.

5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз»

- Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу
- Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу
- Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення
- Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства
- Тема 5. Аналіз прибутку та рентабельності

Змістовий модуль 2 «Техніко – економічний аналіз»

- Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг
- Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці
- Тема 8. Аналіз довгострокових активів підприємства
- Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання
- Тема 10. Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота спеціаліста – це основна форма оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Самостійна робота студента має на меті забезпечити розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань у сфері фінансового аналізу; сформуванню вміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні конкретних завдань з аналітичної роботи.

За власним бажанням студента варіативна частина його самостійної роботи може включати будь-яку комбінацію з вибіркового виду робіт, передбачених у програмі, враховуючи обмеження щодо компенсування нестачі балів, зумовленої неналежною якістю виконання обов'язкового блоку робіт.

Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

1. Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

2. З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, визначається навчальним планом відведеного для вивчення дисципліни.

Традиційно самостійна робота визначається як:

- основний спосіб засвоєння студентами навчального матеріалу без участі викладача, а також час, вільний від обов'язкових навчальних занять;

- форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує вміннями і навиками, навчається планомірно і систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності.

Самостійна робота студентів включає такі види навчальної діяльності:

- вивчення навчальної літератури за темами, пошук додаткової літератури;
- розв'язування ситуаційних завдань;
- написання реферату;
- складання презентацій по темах курсу- кодування інформації (складання схем, таблиць, графіків);
- складання тестів по темах курсу;
- ведення словника, тощо.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями (вказівками), конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, нормативними актами.

Підготовка до навчальних занять

Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз»

1. Бабець С.К., Горлов М.І., Жуков С.О., Стасюк В.П. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб.- К.: ВД «Професіонал», 2007 .- С. 9-39, 69-162.
2. Економічний аналіз : теорія і практика / За ред.. проф. А.Г. Загороднього.-Львів: «Магнолія плюс», 2006 .- С. 27-121, 281- 396.
2. 3 . Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб.-К.: Знання, 2008 .- С. 11- 74, 264 -441.
3. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній.Г. Економічний аналіз.-К.: Знання, 2008 .- С. 9 – 122, 306 - 448.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств. – К.: КНЕУ, 2004. – С.159-331.
5. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз .- К.: «Хай-Тек Прес», 2008 .-С. 51-226, 253-317.
6. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства .- К .: Вища школа, 2003.-278 с.
7. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз .-Житомир: ПП «Рута», 2007 .- С. 19-146, 404-572.
8. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз.-К.: ЦНЛ, 2007.- С. 64-79, 97-157.
9. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз .-К.: 2010 .- С. 25-130, 138-160.

Змістовий модуль 2 «Техніко – економічний аналіз»

1. Економічний аналіз : теорія і практика / За ред.. проф. А.Г. Загороднього.-Львів: «Магнолія плюс», 2006 .- С. 121 - 279.
2. Економічний аналіз / М.А. Болюх, О.З. Бурчевський. За ред. акад. НАНУ проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ;2001. – С.314 - 525.
3. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній Г. Економічний аналіз.-К.: Знання, 2008 .- С. 122 - 306.
4. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз .-Житомир: ПП «Рута», 2007 .- С. 222 - 399.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. –К.: Знання, 2004.- С. 97 - 273.

Виконання індивідуальних завдань

Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи економічного аналізу. Фінансово-економічний аналіз»

- Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу
- Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу
- Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення
- Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства
- Тема 5. Аналіз прибутку та рентабельності

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Поняття економічного аналізу та його роль за ринкових відносин.
2. Місце аналізу у пізнанні економічних явищ та суспільних процесів.
3. Місце економічного аналізу в системі наук. Взаємозв'язок економічного аналізу з іншими науковими дисциплінами.
4. Перспективи розвитку економічного аналізу.
5. Місце і роль економічного аналізу в системі управління підприємством: в реалізації загальних функцій управління, етапів та стадій управлінського циклу.
6. Основний зміст аналізу господарської діяльності як науки
7. Предмет та об'єкти економічного аналізу.
8. Мета й завдання аналізу ринкової економіки.
9. Загальне поняття методу кожної науки.
10. Визначення методу економічного аналізу.
11. Поняття та класифікація факторів, які застосовуються в економічному аналізі.
12. Класифікація методів обробки економічної інформації.
13. Методика економічного аналізу.
14. Суть та поняття порівняння як найбільш поширеного прийому оцінки, його значення в аналізі.
15. Види залежностей результативних показників від факторних, їх характеристика.
16. Умови застосування балансового методу та його характеристика.
17. Переваги і недоліки методу ланцюгових підстановок.
18. Спосіб абсолютних різниць як спрощений варіант способу ланцюгових підстановок.
19. Спосіб відносних різниць та правила його застосування.
20. Індексний спосіб та його застосування в аналізі.
21. Використання в економічному аналізі способів пропорційного ділення та часткової участі.
22. Методи аналізу детермінованих моделей.

23. Функціонально-вартісний аналіз. Принципи організації та послідовність проведення ФВА.
24. Аналіз складу, структури та динаміки майна підприємства.
25. Аналіз дебіторської заборгованості.
26. Аналіз кредиторської заборгованості.
27. Аналіз використання капіталу підприємства.
28. Аналіз фінансової стабільності підприємства.
29. SWOT-аналіз та інституційний аналіз. Використання цих видів аналізу для вивчення потенціальних внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства, можливостей та загроз із зовнішнього середовища, величин ризиків.
30. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.
31. Аналіз грошових потоків підприємства.
32. Аналіз фінансових інвестицій у системі прийняття рішень.
33. Аналітична оцінка показників розподілення прибутку.
34. Аналіз рівня, динаміки та структури фінансових результатів.
35. Аналіз рентабельності продукції.
36. Оцінка ризику банкруства підприємства.
37. Узальнення та оформлення результатів аналізу.
38. Аналіз стану розрахунків підприємства.
39. Показники загальної рентабельності роботи підприємства, методика їх розрахунку та аналітична оцінка.
40. Показники та основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства.

Змістовий модуль 2«Техніко – економічний аналіз»

- Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг
- Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці
- Тема 8. Аналіз довгострокових активів підприємства
- Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання
- Тема 10. Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Аналіз забезпеченості підприємства робочою силою.
2. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.
3. Аналіз стану та використання основних засобів підприємства.
4. Аналіз стану та використання нематеріальних активів.
5. Аналіз стану та використання матеріальних ресурсів.
6. Аналіз операційних витрат.
7. Факторний аналіз продуктивності праці.

8. Факторний аналіз фондомісткості.
9. Факторний аналіз матеріаломісткості продукції.
10. Класифікація та характеристика факторів підвищення ефективності виробництва.
11. Методи визначення резервів підвищення ефективності виробництва та їх характеристика.
12. Аналіз нормативної бази витрат матеріалів.
13. Аналіз чинників виробництва продукції.
14. Аналіз виконання договірних зобов'язань з постачання: обсяг, терміни, асортимент, якість.
15. Організаційно - інформаційна модель аналізу затрат на виробництво та собівартість продукції.
16. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу затрат на одиницю вартості товарної продукції.
17. Прогноз стану ринку, ситуації в галузі та змін в структурі конкурентних сил.
18. Порядок складання програми аналізу.
19. Дивідендна політика та політика розвитку підприємства.
20. Аналіз якості продукції.
21. Аналіз організаційно - технічного рівня виробництва.
22. Особливості проведення маркетингового аналізу.
23. Економічний аналіз мотиваційних систем та витрат на оплату праці.
24. Методика аналізу лізингових операцій.
25. Особливості аналізу прямих і непрямих витрат.
26. Використання функціонально-вартісного аналізу при аналізі витрат підприємства.
27. Аналіз виробничої собівартості продукції.
28. Аналіз трудомісткості продукції.
29. Аналіз фонду заробітної плати.
30. Аналіз асортименту і структури продукції.
31. Аналіз ринків збуту продукції.
32. Аналіз конкурентоспроможності продукції.
33. Поняття і методика визначення постійних і змінних витрат.
34. Аналіз витрат за центрами відповідальності.
35. Визначення резервів зниження собівартості продукції.
36. Аналіз витрат звичайної діяльності.
37. Аналіз впливу матеріальних ресурсів на виробничі результати підприємства.
38. Аналіз забезпеченості підприємства необоротними активами.
39. Аналіз реалізації продукції та маркетингової діяльності підприємства.

7. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюють згідно з накопичувальною європейською кредитно-трансферною системою оцінювання знань організації навчального процесу.

Поточний - під час виконання практичних робіт, індивідуальних завдань (складання тестів, презентацій, ведення словника по темах), контроль за засвоєнням певного змістовного модуля (модульний контроль). Форму проведення поточного контролю і систему оцінювання визначає кафедра «аналізу та статистики».

Підсумковий - включає залік з курсу «Економічний аналіз» для підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» факультету економіки та підприємництва денної та заочної форми навчання. Навчальна дисципліна складається з 2 –ох змістовних модулів і кожен модуль оцінюється в умовних балах пропорційно обсягу часу, відведеному на засвоєння матеріалу цього модуля. Максимально можлива кількість умовних балів за навчальні заняття студента становить 70% (коефіцієнт 0,7) і 30% (коефіцієнт 0,3) припадає на залік, загальної кількості умовних балів.

При проведенні змістовного модульного контролю (виконання модульних контрольних завдань) оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні уміння, набуті студентами після опанування певного модуля.

Кількість модульних завдань залежить від числа кредитів ЄКТС, відведених на вивчення дисципліни протягом одного семестру і унормовуються.

Оцінювання успішності студента при засвоєнні змістового модулю (дисципліни) здійснюється на підставі результатів поточного і підсумкового контролю (табл.1).

Таблиця 1

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		100
2	3,5	5,5	14	11	5	2,5	3	13	10,5		

За підсумками атестації зі змістового модулю (дисципліни) результати

оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ЄКТС та національну шкалу за системою, наведеною в табл.2

Таблиця 2

Критерії та шкала оцінювання знань і умінь студентів

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення ЄКТС	Кількість балів з дисципліни
Відмінно	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	≥ 90
Добре	B	Дуже добре — вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	Добре - в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-81
Задовільно	D	Задовільно - непогано, але із значною кількістю недоліків	66-74
	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-65
Незадовільно	FX	Незадовільно - потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	35-59
	F	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота	<35

Студенти, які пропустили заняття з різних причин, не можуть набрати потрібну для позитивної оцінки кількість балів без додаткового відпрацювання. Вони мають можливість відпрацювати теоретичні та практичні заняття в позаурочний час.

Після завершення змістовного модуля викладач заносить результати у відомість обліку успішності студентів. Викладач виставляє загальну кількість балів, отриманих кожним студентом із даної дисципліни та виставляє рейтингову оцінку. Все це переноситься в електронний журнал.

Результати складання заліку оцінюється за чотирибальною шкалою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно" і вносяться в залікову відомість відповідно до отриманих балів, (в разі відсутності студента вноситься запис "не з'явився"). У залікову книжку вноситься лише позитивна оцінка.

Незалежно від того, чи залік був проведений у вигляді тестів в комп'ютерному класі чи усно, по завершенню заліку оформляється заліково-екзаменаційна відомість і в цей же день здається в деканат.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємств : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна [та ін]. - К.: Кондор, 2005. - 240 с.
2. Андреева Г. І. Економічний аналіз: навч.-метод. посіб. / Г. І. Андреева. - К.: Знання, 2008. – 263 с.
3. Багров В.П. Економічний аналіз: Навчальний посібник / В.П. Багров, І.В. Багорова, Дніпропетровська державна фінансова академія. - К.: ЦНЛ, 2006. - 160 с.
4. Воронко О. С. Економічний аналіз: навч. посіб. / О. С. Воронко, Н. П. Штепа. - Львів: Новий Світ-2000, 2011. - 278 с.
5. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: Навч. посіб. для студ. вузів / О.І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2004. - 180 с.
6. Економічний аналіз : навч. посіб. для студ. вузів / за ред. М. Г. Чумаченка; КНЕУ. - К.: КНЕУ, 2001. - 540 с.
7. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посіб. / [Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков та ін.]. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: ЦНЛ, 2007. – 398 с.
8. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. М.Г.Чумаченка; Київський нац. економ. ун-т. - 3-е вид. без змін. - К.: КНЕУ, 2007. - 555 с.
9. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній; ред. А.Г. Загородній. - 3-тє вид., перероб. і доп.. - К.: Знання, 2008. - 487 с.
10. Мних Є.В. Економічний аналіз: підруч. для студ. вузів / Є.В. Мних; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. - К., 2003. - 411 с.
11. Марченко О.І. Економічний аналіз: Курс лекцій / О.І. Марченко, С.В. Козловський. - Вінниця: Глобус-Прес, 2008. - 155 с.
12. Мних Є.В. Економічний аналіз: підруч. / Є.В. Мних; М-во освіти і науки України. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: ЦНЛ, 2005. - 465 с.
13. Нестеренко Ж.К. Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посіб. / Ж.К. Нестеренко, А.В. Череп; Запоріж. нац. техн. ун-т. - К.: ЦУЛ, 2005. - 122 с.
14. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г. В. Савицька. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2007. - 668 с.
15. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н. В. Тарасенко. - 4-те вид., стер. - Львів: Новий Світ-2000, 2006. - 283 с.
16. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н. В. Тарасенко. - 4-те вид., стер.. - Львів: Новий Світ-2000, 2008. - 341 с.
17. Тринька Л.Я., Липчанська (Іванчук) О.В. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник.-К.: Алерта, 2013 .- 568.

18. Царенко О.М. Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу: Навчальний посібник / О.М. Царенко. - 2-е вид., перероб. і доп.. - Суми: Унів. книга, 2006. - 239 с.

19. Череп А.В. Економічний аналіз: навч. посіб. для студ. ВНЗ / А. В. Череп; Запорізь. нац. техн. ун-т. - К.: Кондор, 2005. - 160 с.

20. Чернелевський Л. М. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний: підруч. для студ. вузів / Л. М. Чернелевський, Н. Г. Слободян, О. В. Михайленко; М-во освіти і науки України. - К.: Хай-Тек Прес, 2009. - 639 с.

21. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних. - К.: Знання, 2011. - 630 с.

22. Загурський О.М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс: навч. посібн.-К.: ЦУЛ, 2013, 472 с.

23. Мних Є. В. Фінансовий аналіз: : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. - 536 с.

Допоміжна

1. Економічний аналіз : навч. посіб. / [Ф. Ф. Бутинець, С. І. Шкарабан, Є. В. Мних [та ін]]; за ред. Ф. Ф. Бутинця; Житомир. інж.-технол. ін-т, Держ. агроєкологічний ун-т (Житомир). - Житомир: Рута, 2003. - 679 с.

2. Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посіб. для студ. економ. спец. вузів / В.І.Іващенко, М.А.Болух. - К.: Нічлава, 2001. - 204 с.

3. Економічний аналіз: практикум / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш, А. Д. Бутко [та ін.] ; ред. Є. В. Мних; Київський нац. торг.-екон. ун-т. - К.: ЦНЛ, 2005. - 431 с.

4. Ковальчук М.І. Економічний аналіз у сільському господарстві: Навчально-методичний посібник для самостійного вив / М.І. Ковальчук. - К.: КНЕУ, 2002. - 282 с.

5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М.Я. Коробов. - 2-е вид. - К.: Знання, 2001. - 378 с.

6. Кармазін В.А. Економічний аналіз: практикум / В.А. Кармазін, О.М. Савицька. - К.: Знання, 2007. - 255 с.

7. Мец В.О. Економічний аналіз. (Збірник практичних завдань тестів за даними П(С)БО): навч. посіб. / В.О.Мец, Київський нац. економ. ун-т. - К., 2001. - 236 с.

8. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Для студентів ВУЗів / П.Я. Попович. - Тернопіль: Екон. думка, 2001. - 454 с.

9. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посіб. для студ. економ. спец. вищ. навч. за / Н.В.Тарасенко НБ України. Львівський банківський ін-т. - К., 2000. - 485 с.

10. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Н.В. Тарасенко. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Львів: Новий Світ-2000, 2003. - 316 с.

11. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Н.В. Тарасенко. – 3-є вид., перероб. і доп. – Львів: Новий Світ-2000, 2004. – 344 с.
12. Цигилик І.І. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства (Теорія і практика використання економічного аналізу у системі підприємницької діяльності): опорний конспект лекцій / І.І. Цигилик, С.О. Крпельницька, О.І. Мозіль; Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника. – К.: ЦУЛ, 2004. – 123 с.
13. Чернелевський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі: Підручник / Л.М. Чернелевський, Науково-методичний центр вищої освіти. – К.: Пектораль, 2003. – 312 с.
14. Економічний аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Уклад. Г.І. Андрєєва. – Суми: УАБС, 2007. – 230 с.
15. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 661 с.
16. www.balans.com.ua
17. www.buhgalteria.com.ua
18. www.dtkk.com.ua
19. www.rada.gov.ua
20. www.liga.com.ua
21. www.vobu.com.ua